

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом сваке недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Да се разумијемо.

Угледни члан хрватске странке права С. Загорац написао је за мађарску јавност у „Мађарорсагу“ чланак о хрватском мађарском споразуму. Чланак је изашао и у органу хрватске странке права „Хрватској“.

Лијепо је од Загорца, што се залаже за споразум, који мора бити од користи и Мађарима као и Хрватској и Славонији. Да је добро урадио, свједочи и Томашић који хоће да обавијести мађарску јавност, да није све истина о бившој „народној“ стравци и странци Франковој, што је Загорац изнио. Томашић као и — Томашић.

Ми с наше стране морамо да исправимо неке наводе Загорца, који су доиста погрешни. Неслога између Срба и Хрвата не потиче од Куенова времена на банској столица. Неслога је та давнијег датума, много давнијег и његована са те исте стране којој је и Куен служио. Па већ засијеца у давнију прошлост, овдје нећемо о њој да распредамо. Неслога је увела маха са науком Старчевића и бановањем Мажуранића. Немојмо то тајати, него погледајмо истини у очи да од сад не гријешимо. Куен је својом препредности знао употребити неслогу Срба и Хрвата, да деградира Хрватску и Славонију на просту провинцију, у којој могаће и Беч и Пешта да ћаре и да раде што хоће, Куен је своју задаћу изврсно ријешо. То је Загорац добро оцртао.

Нетачно оцјењује Загорац и српски покрет, да се испуне

српски захтјеви. Он ту свакако мисли онај покрет наш с годином 1898. у представкама на сабор. С тијем покретом не стајаше ни Куен ни „његови“ Срби у вези. Онај покрет је никао међу независнијем дијелом српског друштва у Хрватској и Славонији, међу члановима обију данашњијех и (ондашњијех) српскијех опозиционијех странака, које су обе у редовима данас удружене хрватске и српске коалиције. „Српски клуб“ је мрко гледао на тај покрет српски и помогао је Куену, да представке српског народа сарани лијепијем речима у сабору. Али потписници представака, огромна већина српског народа од Змуна до Зрмање ни ва један трен нијесу вјеровали ни Куену ни „Српском клубу“, него радили вавда, колико је у оковима се да ло радити, да обори и Куена и потисне у повадину невриједне своје синове из његове околине.

И трећа је Загорчева нетачна. Тиче се познатих септембарских дана у Загребу. Никакви агенти не протурише у „Србобран“ онијех чланака, које Хрвати у Загребу увеше за повод оног, што се је по том десило. Не! „Србобран“ је до тад донесио и жешћијех полемичкијех чланака, морао је бранити се од сложеног нападаја хрватске штампе, па ипак никад се не догоди, што оног септембра. И ако је нападај септембарски на Србе врло добро дошао и Куену и Франку, њега нијесу изазвали чланци „Србобранови“, јер су то могли изазвати чланци у томе листу од почетка његова у сваком броју. С тога не

руке је приграбио таку неограничену моћ, да је знао да спровађа разне бервијанске шпекулације, којом су приликом, по његовом њефу ужасно падали вредносни папири, које је он после будвашто покуповао, а касније исто тим са бесцење купљеним папирима својим упливом и лукавством знао да подигне огромну цену и онда их за скупе новце продавао и рапидно се богатио.

Из свега овога се види, да је Бајт био ретко лукав и мудар човек, који је својим смишљеним бервијанским махинацијама силне људе упропашћивао и себе богатио и само се на тај и такав начин могао тако јако обогатити да је стекао једну милијарду форината или хиљаду милиона форината.

Па шта мислите како је тај човек свршио? Умро је од глади. На све је мислио, све могуће паклене мисли су се врле по његовој глави, како би се на туђ рачун што већма обогатио, само није мислио на оно што је најглавније за човека: Никада није помишљао на своје здравље тако, да му је стомак тако оболео, да није могао да једе, па је од глади тороа да умре. Изгледа, као да је нека виша сила хтела да га казни због његове грамаљивости.

притрпавајмо ни ту истине, него јој у очи загледајмо смело, да од сад умијемо друкче, паметније, радити.

Примједбе ове чинимо у интересу што бољег међусобног упознавања и што тјешњег удруживања народне сваге Хрвата и Срба против свију онијех, који нас и данас, кад смо сложни, једнодушна, гледају попријеко.

Железничка пруга

Беочин — Петроварадин.

Град Петроварадин, варошица Крменца, општине Делинци, Раковиц и Беочин, леже под највишим обронцима Фрушке Горе те им се катареве повлаче низбрдицама до Дунава. Гло је измешано смољницом, иловачом, шљунком, прљупом, кречом, кајом, те због тога није способно ни за какову другу културу до једино и искључиво за виноградску, а деловно су засађени разноврсним воћкама, у којима се налазе и ливаде. У свима тим општинама није се никада до филоксере тло употребљавало за орање но само за насад винове лозе, која је изврсна вина давала. Од филоксере до регенерације нових винограда, ми смо се све док смо гла наша орали, патили и глађу и жеђу, пак смо се морали ужасно задужити да наше старе упропашћене винограде обновимо на америчким подлогама, само зато, да се што је могуће прије глади курталишемо.

Сад су сви стари виногради тако засађени, пак како је свугде у опште земља поскупила, тако су и у овим општинама

земљишта на високу цену допла, те се плаћа једно катастрално јутро и ове за винограда подесног голог земљишта 4000 круна а за винограде већ за плод одгојене плаћа се од једног катастралног јутра 16 000 круна.

Ми смо сад почели као и прије од стари тако сала од нових винограда повлачити за нас и наше породице искључиво издржавање, а поред тога и наше дугове амортизацијом по мало одплаћивали, и сада кад смо тек одпочели мало очима прогледати, хоће ова железничка пруга, да нам испресеца преко и уздуж све наше младе, најлепше, најуносније и најскупоценије винограде, и тиме да нам за веки одузме искључиво врело нашега издржавања.

Опште је повнато, да у свакој појединој општини има понајвише малопосједника, пак би ова железничка пруга довела најмање до 3000 малопосједника до просјачког штапа одмах чим би се остварила. А вапшто? Што су малопосједници сви без разлике, а по неки и већи поседници, своје винограде подигли поред уложеног горкога труда и зноја на амортизацију позављеним новцем, те би им се новац припадајући им одузео за дуг, и они би пошто је земља јако поскупила, немоћни ново земљиште где год за виноград себи купити, приморани били, голим рукама куда год у простран свет отићи, где би могли наћи ручне зараде.

Ван тога били би осетљиво и на веки општењени и великопосједници, па и они, чије винограде не би проседала железница. Пошто би железница преседала

ПОДЛИСТАК.

Како је ово дана свршио богаташ од једне милијарде форината.

Ми када говоримо о богатунима, чудимо се, како су се обогатили. Често чујете: То беше сиромашан пре 30—35 година, а ето умро је као вједно богат човек. Такав се случај баш ово дана десило. Неки Алфред Бајт пре много година ступи у једну јувелирску радњу у Хамбургу као обичан помоћник, сиромаш, без игде чега. Када је пронађено драго камење у Африци, жеља за благом га одвуче тамо, куда је понео са собом нешто мало позајмљена новца, и настани се у Кимберлеју па се после вратио у Европу као поседник неколико рудника драгога камења. Јелил то била срећа, судбина или случај, да се он тако обогатио — није познато, само се он набрво обогатио. На берзи је играо велику улогу, а за извесно је сада понео са собом у гроб многе тајне африканске политике. Он је подстрекао рат против холафана који се настанише у јужној Африци, а на његовом имању проливале су се силне капи крви. Али што је било најважније, он је на берзи знао тако да заузме важан положај, у своје

Смањује ли се број мртвих у данашњим ратовима.

Факта минулих ратова послужила су да се обори теорија Блеха, аутора „будућа војна.“ Неки генерал Блис изнео је у једном америчком листу списак најважнијих бојева, који су били од времена седмогодишњег рата (у XVIII. веку) па га завршује битком код Мукдена. У дванајест најважнијих бојева седмогодишњег рата у средњу руку број погинулих код победноца рачуна се 14% а код побеђених 19%. Двадесет и две битке Наполеонове епохе показују у средњу руку 12-19%. У четири битке кримске кампање изгинуло је у средњу руку код победилаца 10% а код побеђених 17%. У четири битке француско-аустријског рата 1839. г. средња цифра погинулих равна се са 8 и 8 5%. За време пруско-аустријског рата 1866. године број погинулих код победноца рачуна се 6%, а код побеђених 9%. Први период француско-пруског рата 1870 број погинулих рачуна се на 10 и 9% а другог периода овог рата погинуло је свега 2 5% и 3 5%. У четрдесет битака руско-јапанског рата (без Порт-Артура) Руси су изгубили 9 5% а Јапанци 4 6%.

На основу ових података Блис је изнео закључак да проценат погину-

лих у ратовима поступно опада. Смањивање погинулих објашњава се:

1. Што се битке не дешавају једна за другом. Што се у пређашња времена сматрало као дужност борца да својом руком убије ког непријатеља. Што се у данашњим биткама ово понекад чини дугим напрезањем једне целе чете.

2. Што је концентрација великог броја ратника на великим одстојањима.

3. Што рањеници данас лако пребољевају. Што је сувремено оружје много хуманије.

4. Старинско оружје у смакнутим колонама било је смртоносије од сувремене артиљеријске ватре по изврнутим колонама.

5. У пређашњим биткама као она на Ватерло-у противници су били на маленом одстојању. Тако на прилику Велингтом и Наполеон били су један од другог удаљени за једну миљу. У оваким приликама бивало је огромних губитака. Код Мукдена главни команданти били су у растојању један од другог на 25—30 миља па ипак су реверве победноца нагнале побеђене на одступање.

У осталом распоред битке удешава се обично према наоружању непријатеља.

„Г.“

ове винограде преко и дужином хатарева, морали би се сви колски путеви досадањи поватрарати, уништити, а нови отворити.

Тим новим путевима, који би се извести могли само великим околишењем, пошто су предјелибрдовито-доловити, преко који теку и на више страна потоци, имао би сваки трипут се толико новити до својих поседа, колико се времена возио на још по неспретнијим путевима од старих. Дам из паровлака окужио би и плодове воћне и виноградске и смањеном досадању каквоју и то све продавало би се после у безцене. За доказ тому служи жељезница врдњачка, због које неће нико, од како вози та жељезница, да купи из Врдњика и Јавка ни шљивовицу, ни комовицу, јер садрже у себи та пића неки одурљив смрад, па ни воће ни грозђе.

Пруга жељезничка ова не само што би малопосједнике коначно уништила, а и остале све посједнике годимице осјетљиво штетила, него знатне штете и државном ерару годимице наносила. Жељезничка пруга по нацрту захтева до 100 катастралних јутара за извластбу. Они виногради, којима је истекао опрост од пореза, опреровани су од 20—24 круне по катастралноме јутру. На једноме јутру наших винограда може се просечно набрати до 50 хектолитара чистог вина од кога држава повлачи у име потрошарине 6 круна по хектолитру. По овоме би државни ерар годимице штетовао од свакога јутра 320—328 круна, а на 100 јутара извлашћенога земљишта 32800 круна, па би по томе требао подуветник жељезнице, што би потпуно право било, не само да одштети све посједнике винограда и за смањену цену воћа и пића, него и државни ерар према губитку годишњег чистог прихода.

Ч и т у љ а.

Пишу нам из Рајаћа: Овде се 3. јула преселио у вечност Петар Павковић трговац и поседник. Бејаше пријатељ радикалне странке. Оставио после себе стара родитеља, ојачену супругу и јединицу ћерку. Као син послушан, као супруг безпримерна доброта и нежан отац. Као брат и пријатељ, неизмерно одан.

Тело покојника предато је матери земљи 5. о. м. Лака му прна земља, а међу нама вечан спомен.

Папа и конференција мира.

Досада је било опште миње, да је у години 1899. Каневаро, талијански министар спољних послова, противан био, да папин пуномоћник узме учешћа у конференцији мира. Сада открива лист „Курир дела Сера“, да је Каневаро био за папиног пуномоћника, да узме учешћа у конференцији мира, међутим министар Форте и Сачели прете министарском кризом, ако Каневаро и даље остане при свом становишту. По извештају „Курира“, у кабинету Биолитија је исти случај. Италија ће се дакле противити, да папа на садашњој конференцији мира узме учешћа. — И тако изгледа, да папа и паки „неће имати гласа“ на конференцији.

Поплава у сепешкој жупанији.

Из Леваче бравоваљају, да је услед непрекидних киша у Сепешу велика поплава. У Подolini, Гнезду и Великој Ломници три људека живота су пали као жртва поплаве. У Турдошину су становници морали напустити општину и исељити се под ведрим небом мало даље, где поплава не допире. У Малој Ломници се четир куће срушиле. У Дунајцу је поплава уништила и разнела једну дрвару, која је вредила близу 50 хиљада круна.

Пси у војној служби.

Генерал Фабр, командант корпуса у француској војсци, недавно је издао заповест да се пси из касарна уклоне. Ова наредба не мало је наљутила француске војнике, јер је пас био увек велики и веран пријатељ војника, како у рату, тако и у миру. За време Наполеона I. пас по имену Мустап био је веран пратилац једне војничке чете и уживајући нарочиту милост, играо је и важну улогу за време рата у Италији године 1880. Једно одељење војника залутавши у помрчини, било би сигурно ухваћено и потучено од непријатеља, да бесан лавез Мустапа није открио њихову присутност. За време битке на Остерлицу, овај пас спасао је чак и пуковску заставу. Пошто је застava пала, Мустап је онако тешку дочепао аубима и погођен куршумима, губећи крв из више рана, триумфално донесе заставу у француске редове. За време несрећног одступања из Русије од целог једног пука остао је био само један војник и Мофије, његов верни пас. При предаву преко Березине Мофија одједном нестаде под таласима и његов је господар мислио да му се пас утопио. Али какво је било његово изненађење, кад се Мофије после неколико месеци вратио у Француску, али толико изнурен, да је био прави скелет. Пошто је свога господара радосно поздрављао, лижући му руке, верна животиња угну.

Ужасна врућина у Њујорку.

Докле код нас падају честе кише и док још нисмо имали скоро ни једног правог летњег дана, када владају велике сунчане жеге, дотле у Њујорку влада ужасна врућина. Тамо већ у 5 сати најутра нагрне светина у купатила, која се отварају, да полиција једва успева да одржи ред. Шта више неколико је људи полудило од велике врућине, а више је њих пострадао. Један младић од 24 године, син неког банкара, изјавио је своје брату, да више не може подносити врућину, а два сата после тога се убио. Опет други један младић хтео је да скочи кроз прозор.

Слобода штампе.

Одбор друштва будимпештанских новинара држао је седницу под председништвом дра Лауша Броди. Одбор је расправљао о претходном узапћењу новина, што је опет ето дошло на тапет и после дуге дебате ову је одлуку донео:

„Одбор друштва будимпештанских новинара ограђује се против сваког спутавања слободе штампе ма откуд потецала, а за такво држи и политичке и владине интересе, који хоће да се ојачају на уштрб слободе штампе. Ово је становиште било у прошлости, када су сличне повреде нанесене слободи штампе под наводом других интереса, а непромењиво остаје и данас и у будуће на том становишту. Одбор друштва нариче, да

ће на основу осећаја дужности према уставној слободи на меѓдан истаћи против и најмање повреде слободе штампе, јер не може допустити, да се икоја влада, ма из којих намера — овог основног права свих осталих права: како општег права, тако и опште слободе — дотакне. Одбор се бавио напокон обећањем министра правде, да ће сазвати анкету за измену закона о слободи штампе. — Одбор се изјаснио, да ће претходно е погледом на ову ствар у свом делокругу становиште заузети, да анкета што је у изгледу не нанесе повреду закону о слободи штампе“.

Несрећа од грома.

У Доњем Михољцу је 2. о. м. истерала младеж јунак на пашу у јутро рано, на пашњак крај села. У један мах се надвију црни облаци и громови почеше један за другим пуцати уз плусак кише. Младеж се развије међу марву и стане исту кући гонити. У исти мах удари гром, те на месту убије Гојка Милиновића, младића од 15 година. Гојко је имао на себи чојано одело, које му је гром заједно са шеширом на двоје поцепао, као да је макама пресечено. У исто време је гром свалио на земљу и осталу младеж и марву. Но њима није ништа било, за мало па су себи дошли, те причекали страхом у срцу, док се громови испуцају и киша престане и онда су кренули кући, поневши са собом мртвога Гојка несретним родитељима. — Нашем народу не можеш доказати, да је гром фивичка сила, па да није добро бегати кад је грмљавина и громови пуцају, јер баш тиме привлачи гром на себе, него он се држи бабских прича — ако ће те ударити, наћиће те и у подруму, а ако неће, сигуран си под ведрим небом. Најбоље је стајати мирно, а никако бегати и завлачити се под дрво, у које гром најпре удара, нити завлачити се под кола, у којима гвозђе гром привлачи на себе. Стани и причекај, док непогода прође.

Сукоби војске са бугарским четима.

У битољском вилајету десила се у последње време два сукоба турске војске са бугарским четима, у којима су чете јако страдале.

Војска је сазнала, да се у селу Волкодери налази бугарска чета од дваеста људи и пође тамо, да је уништи. Од комита било је седам њих у једној кући, дочем су остали били изван ње, када војска наиђе, они који нису били у кући, спасу се бегством, дочем они у кући нису могли утећи, већ су се пушкарала с војском и на послетку, сви изгубоше. Том приликом погинуо је и један сељак и једна сељанка, а колико је од војника пало, не зна се.

У Лисолају, опет, два сахата далеко од Битоља, наиђе војска на једну бугарску чету од 12 људи, 8 сељака и 4 четника из Бугарске, чији је вођа био неки Пецо (Петар), касацин из Бајир мале у Битољу. Сва је етавагинала.

Т р г о в и н а.

БУДИМПЕШТА 19. јула 1906. (Брзојавни извештај).
Готова роба.
Раж прве каквоће 12 кр. 60
12 кр. 75 п.
Раж средње каквоће 12 кр. 50 п.
12 кр. 60 п.
Јечам за храну 11 кр. 80 пот. до 12 кр. 60 пот.
Јечам за кување пива — кр. — до — кр. — п.

Зоб прве каквоће 21 кр. — п. до 21 кр. 50 п.
Зоб средње каквоће 17 кр. 40 п. до 17 кр. 70 п.
Кукуруз домаћи 20 кр. 40 пот. до 21 кр. — п.

Т е р м и н и.

Жито за октобар 15 кр. 02 п. до 15 кр. 04 п.
Жито за април 1907 15 кр. 62 п. до 15 кр. 64 п.
Раж за октобар 12 кр. 84 п. до 12 кр. 86 пот.
Раж за април 1907. — кр. — п. до — кр. — п.
Кукуруз за јули 12 кр. 54 пот. до 12 кр. 58 п.
Кукуруз за август 12 кр. 62 пот. до 12 кр. 64 пот.

Брзојави „Застави“.

Стигли 7. јула.

Угарски сабор.

Будимпешта. У саборској седници посланик Јосиф Хорват због упадања у реч провоцирао је словачког посланика Скачака.

Прилике у Русији.

Петроград. Већ од три дана стижу велике трупе из провинције. До сад 60.000 цару оданих војника концентрисано.

Петроград. Побуњене гардијске пуковније у Царскоје Селу интерниране.

Петроград. Врло многи чланови државне думе хитно напуштају Петроград. У Орелској гувернији избили су сељачки немири. Сељаци захтевају да им се додели земља великог кнеза Михајла Александровића.

ДР. МИЛАДИН СВИЊАРЕВ

ЛЕЧНИК

бавиће се од 3. (16.) јула до 2. (15.) августа ради науке у будимпештанским болницама и за све то време неће бити у Новом Саду. I 884 4-4

НОВО ОТВОРЕНА ТРГОВИНА

мушке и женске моде

ДУШАНА С. МОНАШЕВИЋА

у Новом Саду, Курчинска ул. бр. 23. п. требује 2 шегрта из бољих кућа. I. 901 1-3

ИЗДАЈЕМ своју земљу под

аренду од

82 ланца са салашем

и свим потребним стајама. Коже ли узети нека се јави код Милоша Дејановића Прекрајца, Госпођинца, Бачка. I. 902 1-2

У понедељак 10. (23.) јула:

последња представа!

Циркус Х. Липота

Нови Сад, ива зграде великог суда.

у суботу 8. (21.) јула

у вече 8 сати

СВЕЧАНА ЦАРФОРС-ПРЕДСТАВА

ваљредно-невиђен

велики програм.

У недељу 10. (23.) јула после

подне у 4 сата ВЕЛИКА

ЦОРОДИЧНА ПРЕДСТАВА

целокупан велики програм

ПРИ ПОЛУЦЕНАМА за одрасле и децу.

У вече у 8 сати (при обичним

ценама)

ВЕЛИКА СВЕЧАНА ПРЕДСТАВА.

Понедељак: — Последња

представа. — Све ближе у пла-

катицама. I 898 1-1